

Погоджено:
Директор Карпатського
біосферного заповідника
Микола ТАРАСЮК
«10» _____ 2021р.

Погоджено:
В.о. директора НПП
«Гуцульщина»
Іван КОПЧУК
«10» _____ 09 2021р.

ОБГРУНТУВАННЯ

затвердження ліміту на використання природних ресурсів у межах території Карпатського біосферного заповідника у 2021 році шляхом проведення заходів щодо поліпшення санітарного стану лісів

Карпатський біосферний заповідник (далі КБЗ) - одна з найбільших гірськолісових природно-заповідних установ Українських Карпат. Ліси є основною складовою частиною його природних комплексів і в межах території постійного користування заповідника, поширені на площі 35044,9 га, що становить 88,8%. Понад 70% лісових екосистем Карпатського біосферного заповідника природного походження і не потребують активного втручання в перебіг природних процесів. Однак, на решті лісових територій, переважно в межах буферної зони і зони антропогенних ландшафтів, зростають похідні і порушені насадження різного віку, які ще до заповідання перебували під тривалим і інтенсивним впливом лісоексплуатації. Їх видовий склад і структура змінені людиною ще до заповідання і не відповідають корінним типам лісу. Наприклад, у лісах хвойної зони в попередні роки на місці мішаних буково-ялицево-смерекових угруповань створювались переважно монокультури смереки, які є екологічно нестійкими і час від часу пошкоджуються вітровалами, шкідниками і хворобами лісу. На територіях нижньої частини смуги букових лісів, що прилягають до населених пунктів, поширені похідні низкопродуктивні деревостани з участю граба, берези та інших порід. Крім цього, на лісових полянах і зрубках створювались культури з неаборигенних видів: дуба червоного, модрина європейської, дугласії тощо. У гірських і приполонинних лісах як букової, так і хвойної зони, на контакті з субальпійським поясом внаслідок довготривалого полонинського господарювання утворилися розладнані деревостани з великою кількістю пошкоджених дерев. У похідних і порушених лісах спостерігається інтенсивний процес відпаду дерев, що погіршує їх санітарний стан, підвищує ступінь пожежної небезпеки та знижує естетичну привабливість ландшафтів.

Пояснення необхідності проведення заходів щодо поліпшення санітарного стану лісів. На виконання заходів Проекту організації території КБЗ та охорони його природних комплексів (Підрозділ 4.1.1.1. Збереження та відтворення корінних лісових насаджень, Захід №1) проведено натурні

лісопатологічні обстеження пошкоджених лісових ділянок. На основі даного обстеження та з метою розробки вітровальних і буреломних ділянок, ліквідації існуючих осередків шкідників і хвороб лісу, а також попередження їх поширення та ураження здорових сусідніх лісів сформовано Перелік заходів з поліпшення санітарного стану лісів КБЗ на 2021 рік (Захід №2 Проекту організації). На пошкоджених ділянках, відповідно до «Санітарних правил в лісах України» (в редакції постанови Кабінету Міністрів України № 1224 від 09.12.2020, далі - Санітарні правила) проведено відбір дерев IV-VI категорій стану. В ході обстеження пошкоджених ділянок крім вітровальних і вітроломних дерев різних порід, особин ялини європейської, уражених стовбурними шкідниками (короїд-друкар), були виявлені також дерева, з наявними дереворуйнівними грибами та які мають стовбурну гниль, про що вказано у відповідних актах обстежень. Однак, у відповідності до чинних Санітарних правил та з метою збереження біорізноманіття, дерева зі стовбурними гнилями та плодовими тілами дереворуйнівних грибів, а крім того, дуплясті і фаутні дерева, мертва деревина останніх стадій розкладу (неліквід), не були відібрані у санітарну рубку, а залишені на ділянках, як середовище існування багатьох видів живих організмів. Винятком були лише ділянки, на яких є велика кількість дерев, які уражені трутовиками, і які розташовані у зоні антропогенних ландшафтів, як це передбачено Санітарними правилами.

Місця і обсяги використання природних ресурсів

ПНДВ	Квар-тал	Ви-діл (під вид іл)	Функціональна зона	Площа, га	Обсяг, м ³	Повнота	
						За матеріалами лісовпорядкування	Після проведення заходу
Кевелівське	8	4	буферна	0,7	14	0,9	0,85
Кевелівське	12	8(1)	антропогенних ландшафтів	0,8	43	0,65	0,6
Кевелівське	13	1(1)	антропогенних ландшафтів	1,1	71	0,7	0,6
Кевелівське	13	1(2)	антропогенних ландшафтів	0,2	17	0,7	0,6
Кевелівське	13	4	буферна	0,7	51	0,7	0,6
Кевелівське	5	22	буферна	0,5	17	0,8	0,75
Кевелівське	9	15	буферна	0,8	62	0,7	0,6
Кевелівське	12	8(2)	антропогенних ландшафтів	0,9	43	0,65	0,6
Богдан-Петроське	7	9	буферна	6,9	860	0,8	0,7
Богдан-Петроське	12	36	буферна	6,0	844	0,7	0,55
Богдан-Петроське	2	13	антропогенних ландшафтів	0,3	6	0,7	0,65
Богдан-Петроське	2	23	антропогенних ландшафтів	0,7	3	0,6	0,6
Трибушанське	2	32	антропогенних ландшафтів	7,7	172	0,6	0,55
Трибушанське	3	13	антропогенних ландшафтів	9,2	286	0,7	0,65
Трибушанське	3	15	антропогенних ландшафтів	1,4	55	0,7	0,65
Трибушанське	7	21	антропогенних ландшафтів	10,0	48	0,6	0,6
Трибушанське	1	13	буферна	11,5	171	0,7	0,65
Трибушанське	5	18	буферна	3,9	59	0,7	0,7
Трибушанське	5	24	буферна	5,5	58	0,5	0,5

Трибушанське	7	22	антропогенних ландшафтів	3,0	95	0,7	0,65
Трибушанське	8	20	антропогенних ландшафтів	4,0	45	0,8	0,8
Трибушанське	8	21	антропогенних ландшафтів	6,0	152	0,6	0,6
Кузійське	5	18	буферна	2,0	134	0,6	0,5
Кузійське	10	12	антропогенних ландшафтів	2,0	193	0,6	0,4
Чорногірське	12	5	буферна	1,0	11	0,7	0,7
Чорногірське	23	34	антропогенних ландшафтів	2,3	80	0,5	0,45
Чорногірське	25	17	антропогенних ландшафтів	1,2	11	0,4	0,4
Чорногірське	7	67	антропогенних ландшафтів	2,4	59	0,5	0,5
Чорногірське	10	13	буферна	5,2	208	0,7	0,65
Чорногірське	11	21	буферна	1,5	136	0,85	0,8
Чорногірське	12	11	буферна	2,8	70	0,6	0,6
Чорногірське	13	51	антропогенних ландшафтів	1,2	39	0,6	0,55
Чорногірське	20	33	буферна	0,7	6	0,7	0,7
Чорногірське	21	40	антропогенних ландшафтів	2,2	80	0,7	0,6
Чорногірське	23	44	антропогенних ландшафтів	0,1	2	0,9	0,9
Чорногірське	24	4	антропогенних ландшафтів	0,3	3	0,7	0,7
Чорногірське	24	5	антропогенних ландшафтів	0,5	5	0,6	0,6
Чорногірське	24	9	антропогенних ландшафтів	2,5	8	0,4	0,4
Чорногірське	24	10	антропогенних ландшафтів	0,5	6	0,5	0,5
Чорногірське	24	20	антропогенних ландшафтів	1,5	6	0,6	0,6
Чорногірське	25	29	антропогенних ландшафтів	0,9	23	0,4	0,4
Марамороське	1	39	буферна	4,9	208	0,7	0,65
Марамороське	1	40	буферна	5,9	125	0,65	0,65
Марамороське	11	38	буферна	1,4	98	0,6	0,5
Марамороське	11	39	буферна	4,7	102	0,75	0,7
Марамороське	5	47	антропогенних ландшафтів	2,3	6	0,4	0,4
Марамороське	10	1	буферна	2,0	104	0,7	0,65
Марамороське	11	43	буферна	2,0	148	0,8	0,75
Рахів-Берлибаське	1	10	антропогенних ландшафтів	0,4	11	0,55	0,55
Рахів-Берлибаське	1	13	антропогенних ландшафтів	0,2	5	0,6	0,6
Рахів-Берлибаське	2	7	антропогенних ландшафтів	0,5	15	0,5	0,5
Рахів-Берлибаське	2	15	антропогенних ландшафтів	1,0	38	0,6	0,55
Рахів-Берлибаське	3	6	буферна	3,5	274	0,85	0,7
Рахів-Берлибаське	3	14	буферна	0,3	10	0,55	0,55
Рахів-Берлибаське	4	35	антропогенних ландшафтів	0,2	8	0,55	0,55
Рахів-Берлибаське	7	24	буферна	0,4	9	0,7	0,7
Рахів-Берлибаське	7	26	буферна	0,2	5	0,4	0,4
Рахів-Берлибаське	9	20	антропогенних ландшафтів	0,4	13	0,65	0,6
Рахів-Берлибаське	9	36	антропогенних ландшафтів	1,0	25	0,5	0,5
Рахів-Берлибаське	10	2	антропогенних ландшафтів	0,4	17	0,75	0,7
Рахів-Берлибаське	12	18	антропогенних ландшафтів	0,8	35	0,6	0,55
Рахів-Берлибаське	12	24	буферна	0,9	12	0,6	0,6
Рахів-Берлибаське	17	4	антропогенних ландшафтів	0,5	19	0,75	0,7
Рахів-Берлибаське	17	11	антропогенних ландшафтів	0,5	24	0,5	0,45
Рахів-Берлибаське	18	4	антропогенних ландшафтів	0,4	18	0,6	0,55
Рахів-Берлибаське	19	9	антропогенних ландшафтів	0,7	24	0,6	0,55
Рахів-Берлибаське	19	19	антропогенних ландшафтів	0,4	22	0,75	0,7
Рахів-Берлибаське	3	7	буферна	0,2	11	0,7	0,7
Рахів-Берлибаське	4	3	буферна	1,0	93	0,7	0,6
Рахів-Берлибаське	4	10	буферна	0,4	18	0,6	0,55
Рахів-Берлибаське	4	15	буферна	0,6	8	0,8	0,8
Рахів-Берлибаське	5	25	антропогенних ландшафтів	1,8	19	0,85	0,85
Рахів-Берлибаське	5	42	буферна	2,5	116	0,7	0,6
Рахів-Берлибаське	5	49	буферна	1,0	65	0,75	0,7
Рахів-Берлибаське	8	27	антропогенних ландшафтів	1,5	94	0,7	0,65
Рахів-Берлибаське	12	23	буферна	0,4	10	0,6	0,6
Рахів-Берлибаське	13	19	буферна	1,0	39	0,5	0,4
Рахів-Берлибаське	14	10	буферна	1,0	8	0,75	0,75
Рахів-Берлибаське	14	20	буферна	0,2	9	0,6	0,6

Угольське	22	20	буферна	2,0	109	0,6	0,5
Угольське	22	48	антропогенних ландшафтів	1,3	135	0,6	0,4
Угольське	26	9	буферна	0,7	4	0,6	0,6
Угольське	26	10	буферна	2,0	117	0,8	0,7
Угольське	26	19	буферна	8,3	166	0,65	0,6
Угольське	26	33	буферна	0,5	13	0,65	0,6
Угольське	26	35	буферна	4,0	58	0,7	0,65
Угольське	27	51	антропогенних ландшафтів	3,4	85	0,65	0,55
Широколужанське	25	1	буферна	2,5	120	0,7	0,65
Широколужанське	28	24	буферна	2,0	72	0,6	0,55
Петрос-Говерлянське	6	5	буферна	2,0	63	0,8	0,8
Разом				188,8	7059		

Обґрунтування обсягів проведення заходів щодо поліпшення санітарного стану лісів. У відповідності до Переліку заходів з поліпшення санітарного стану лісів КБЗ на 2021 рік погодженого з ДСЛП «Івано-Франківськ лісозахист», Департаментом екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА та Обласним управлінням лісового та мисливського господарства у Закарпатській області, заплановано проведення вибіркового санітарних рубок на загальній площі 188,8 га з вирубуванням 7059 м³ деревини. Після проведення заходів на жодній ділянці повнота не зменшиться нижче встановленого Санітарними правилами показника. Проведення вибіркового санітарних рубок у вищезазначених обсягах не нанесе шкоди лісовим природним комплексам Карпатського біосферного заповідника та не призведе до їх деградації.

Інформація про наявність рідкісних видів та оселищ, а також цінних природних лісів. На ділянках, на яких у 2021 році заплановано проведення заходів з поліпшення санітарного стану лісів, видів рослин і тварин, що включені до Червоної книги України, рослинних угруповань, що включені до Зеленої книги України а також видів рослин і тварин та природних оселищ, що знаходяться під захистом Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі не виявлено. Всі ділянки, на яких заплановано проведення природоохоронних заходів знаходяться за межами заповідної зони і за межами Об'єкта всесвітньої спадщини ЮНЕСКО "Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи". Жодна з запропонованих ділянок не входить до Переліку пралісів, квазіпралісів та природних лісів КБЗ. На окремих ділянках, включених до Переліку заходів з поліпшення санітарного стану лісів КБЗ на 2021 рік, згідно таксаційних описів вік деревостану складає більше, ніж 120 років. Однак, частина з "старовікових" насаджень - перестійні лісові культури, переважно ялини, створені ще в кінці ХІХ - початку ХХст, на місці зрубаних природних листяних і мішаних лісів. Інша частина "старовікових" деревостанів розташована поруч з населеними пунктами або гірськими пасовищами-полонинами, при їх натурних обстеженнях виявлено сліди лісокористування в минулому, що підтверджуються також архівними даними. Отже, відповідно до Методики визначення належності лісових територій до пралісів, квазіпралісів і природних

лісів, затвердженої наказом Міністерства екології та природних ресурсів України № 161 від 18 травня 2018 року, дані лісові виділи, не відповідають критеріям природності лісових екосистем і не є цінними з наукової і природоохоронної точок зору, однак відіграють важливу соціальну функцію і є важливими для підтримки традиційного природокористування в Українських Карпатах, зокрема полонинського господарства.

Строк та умови використання. Заходи з поліпшення санітарного стану лісів КБЗ заплановано провести до 31 грудня 2021 р. У процесі проведення вибіркового санітарного рубок буде застосовано природозберігаючі технології розробки лісосік і трелювання деревини, які сприятимуть ліквідації загроз поширення шкідників і хвороб лісу без нанесення шкоди ґрунтовому і надґрунтовому покриву та здоровим деревам, які в рубку не відведені. Отримана деревина від проведення санітарних рубок буде спрямована на забезпечення населення та працівників заповідника паливними дровами і будівельним лісом, а також на потреби заповідника для опалення приміщень та виконання ремонтно-будівельних робіт (ремонт мостів, берегових підпірних стінок, будівель тощо). Після проведення заходів щодо поліпшення санітарного стану лісів, буде підібрано модельні ділянки, на яких проводитиметься моніторинг їх впливу на стан деревостанів і розвиток природного поновлення.

Розглянувши матеріали щодо проведення природоохоронних заходів у лісах КБЗ, вважаємо за доцільне затвердити ліміт на використання природних ресурсів на 2021 рік шляхом проведення заходів з поліпшення санітарного стану лісів на загальній площі 188,8 га га з вирубуванням 7059 м³ деревини.

**Заступник директора-головний
природознавець КБЗ**

Роман КУЗЬМІНСЬКИЙ

**Начальник відділу науково дослідної
роботи та міжнародної співпраці**

Юрій БЕРКЕЛА